

LEGENDARUL IOAN ROATĂ – PERSONALITATE EMBLEMATICĂ A VRANCEI

Horia Dumitrescu

Personaj legendar prin pana măiastră a marelui povestitor Ion Creangă, personalitate istorică intrată în cronică Neamului prin destinul său de participant la așezarea temeliei statului român modern, Ioan Roată rămâne mereu în conștiința românilor.

De la acest adevăr izvodesc și rândurile de față cu prilejul comemorării a 130 de ani de la trecerea sa în eternitate.

Satul reședință al comunei Câmpuri ¹ și-a luat denumirea de la câmpul de pe Valea Șușiței, unde era loc prielnic agriculturii, pământul fiind mai mănos. Cele mai vechi mențiuni documentare datează de la mijlocul secolului al XVI-lea:

7063 (1555). – Regest. –

„s'au mai găsit un zapis la niamu Gugoilor, din liat 7063, carili scrii că Tofana, fata Sâmzienii, nepoata Latii, au vândut lui

¹ Astăzi, comuna Câmpuri are ca sate componente, în afara satului de reședință: Fetești și Gura Văii, situate pe valea pârâului Cremenet, respectiv Rotileștii Mari și Rotileștii Mici. În 1869, comuna era formată din: Câmpurile de jos, Câmpurile de sus, Ciurucu și Rotileștii – despărțiți în două. Ciurucu era proprietatea lui G. Ghitiescuși C. Plantos. Câmpurile de jos și Rotileștii erau proprietatea lui Ștefan Dăscălescu, iar Câmpurile de sus se aflau în proprietatea răzeșilor (Ion Ionescu, *Agricultura romana din Judeciulu Putna* de..., Imprimeria Statului, București, 1869. p. 328). Spre sfârșitul secolului, în 1897, comuna avea în componență cătunele : Câmpurile de jos, Câmpurile de sus, Ciurucu, Gura Văiei, Roșculești și Rotilești (Mihail Canianu, Aurel Candrea, *Dicționar geografic al județului Putna*. Lucrare premiată de Societatea Geografică Română în ședința adunării generale din Martie 1893, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, București, 1897, p. 56).

Gugoiu o parti în Lunca Largă și măcar că și aceasta vine în cuprinsul celor trii bătrâni Straoa. Itul și Bogdan și după hotărîtura lui Antohi Luță vornic de poartă, trebuie să dè tot pisti Cremineș”².

Un document de la mijlocul secolului al XVII-lea oferă mai multe informații despre cei patru bătrâni, toți curgători din strămoșul Petre Rugină:

7155 (1647), Fevr. 18 – Regest –

„Ispisoc dila domnul Vasili Voevodu, din veletu 7155, Fevr. 18, cari adiverează că din vechiu această moșii (Câmpurile) au avut stăpân pe un Pătru Rugină și în urmă s’au făcut acești patru bătrâni dintr’însul: Straoa, Itul, Bogdan și Ungureanu, din cari Ungureanu după vreme s’au numit Lata”³.

După cum din Drăguțul, fiul lui Bogdan, este coborător postelnicul Alexandru Costin⁴, (fratele mai mare al lui Miron Costin, decedat de tânăr, în 1674), din curgătorii lui Lata, ajunși să se numească și Rotilești, s-a ridicat Ioan Roată, cel mai tipic reprezentant al țărănimii putnene.

Comuna a intrat în istoria Neamului prin acest fiu al său devenit figură emblematică nu numai a Vrancei, dar și a țaranului român de la jumătatea secolului al XIX-lea. Ioan Roată - fiu al lui Constantin și al Măriuței Roată - s-a născut în noiembrie 1806, în cătunul Gura Văii (pe pârauul Cremeneșului, un afluent al Șușiței), comuna Câmpuri, Ocolul Zăbrăuți și a fost căsătorit cu Maria Roată (născută în 1812), ei având patru copii.⁵

² Aurel V. Sava, *Documente putnene*, vol. I, *Vrancea. Odobești – Câmpuri*, Prefață de D. Profesor N. Iorga, Tipografia „Cartea Putnei”, Focșani, 1929, doc. nr. 5, p. 5.

³ *Ibidem*, doc. nr. 23, p. 16.

⁴ *Ibidem*, doc. nr. 79, p. 53.

⁵ Există două versiuni cu privire la cei patru copii ai lui Ioan Roată. Prima consideră că au fost doi băieți (Năstase și Neculai) și două fete: Zoîța și Maria (Vezi Ion M. Pușcă, *Vala Șușiței*, Editura Sport – Turism, București, 1987, p. 59). Cea de a doua, verosimilă, aparține învățătorului Gheorghe I. Vâlcu, al cărui manuscris intitulat *Moș Ion Roată*, descoperit în arhiva 330

Casa în care s-a născut Ioan Roată
(1806)

Ioan Roată (1806 – 1882)

folcloristului Theodor Pamfile din Bârlad, a fost publicat de profesorul Dumitru Huțanu: „Cunosc trei fii ai lui Ion Roată: **Năstasă Roată**, om foarte cinstit, bun, blând, inteligent, nițel ironic, era cântăreț la biserica din Gura Văii. A murit în 1913 sau 1914. Nu știu dacă păstrează cineva vre-o fotografie de a lui (Nu știu dacă v-a fi fost fotografiat în viață, foarte posibil că nu). Ceea ce e sigur, e că a fost fotografiat într-un grup, la Iași, în fața monumentului lui Cuza Vodă, unde a luat și el parte la sfințire, auzind și cuvinte de preamărire a tatălui său. Am văzut aceasta într-un jurnal. Acest om blând n-a fost cunoscut decât în cerul lui strămt. Semăna perfect cu tatăl său, pe care nu l-a văzut decât în fotografie în grupul de care am vorbit (vorbesc de tatăl său). Al doilea fiu, **Neculai**, a avut apucături rele: bețiv și bătăuș, u ucis pe un nepot al său cu cuțitul în cărciumă și a stat la închisoare A murit și el. Al treilea fiu, **Constantin**, trăiește și astăzi, ducându-și greul vieții, inconștient de rolul ce l-a avut tatăl său. **Fiica** lui Ion Roată (moartă de câțiva ani) a fost căsătorită cu Ion Gagea din Gura Văii, om care nu se bucură de cinste în comuna lui, fiindcă fură orice-i cade în mână ” (Gheorghe I. Vâlcu, *Moș Ion Roată*, manuscris publicat de Dumitru Huțanu în *Cronica Vrancei*, vol. VI, coordonator : Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2006, p. 105 – 106).

Din copilărie, Ioan Roată a trebuit să trudească pe moșia boierului Iordache Dăscălescu, „*cunoscând pe propria-i spinare apăsarea și biciul ispravnicului, al boierului, al vătășelului și al jandarmului*”⁶. Mai târziu, el a avut ocazia să cunoască procesul pe care răzeșii din Câmpuri și Rotilești l-au avut cu paharnicul Asanache Dan⁷, succesorul lui M. Șendrea, care le-a răpit moșia prin abuz de încredere și silnicie. Fiind avocat, boierul Șendrea s-a angajat să apere cauza răzeșilor din Câmpuri și Rotilești într-un proces oarecare. Șendrea „*a ademenit pe moșneni a-i încredința hârtii albe cu pecețile satelor pe ele sub cuvânt că are a da hârtii în numele lor pe la diferite autorități în procesul ce-i era confiat*”⁸.

Pe una din aceste hârtii albe, Șendrea a alcătuit o vechilime (vechime) închipuită din partea moșnenilor, cu data de 8 decembrie 1836, prin care împuterniceau pe doi dintre ei să se ducă să arate lui Șendrea moșia ce ar fi avut acesta din urmă de la străbunii săi în hotarul Rotileștilor. Procesul început în anul 1836 nu era terminat nici în 1866⁹.

Datele biografice de care dispunem sunt foarte sumare, dar pana lui Creangă¹⁰ a făcut din Ioan Roată o figură de legendă:

⁶ *Centenarul Unirii. Aspecte ale luptei pentru Unirea Țărilor Române din Regiunea Galați*. Galați, 1959, p. 37.

⁷ Postelnicul Asanache Dan a ajuns proprietar în Focșani în ianuarie 1807. S-a căsătorit cu Ruxandra și prin soția sa a căpătat dreptul de băștinăș în moșia Câmpuri. Pe fata lor Maria (Marghioala) au căsătorit-o cu căminarul Ștefan (Ștefănache) Scarlat Dăscălescu, care era atunci ispravnic de Tecuci (Dimitrie F. Caian, *Istoricul Orașului Focșani. Scris cu prilejul Jubileului de 40 ani de domnie a Majestății Sale Regelui Carol I de...*, Tipografia, Legătoria și Steriotipia Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1906, p. 260 – 261; Florin Dârdală, *Cine a fost boierul care l-a umilit pe Moș Ion Roată în Milcovia*. Revistă regională de studii, nota 5, p. 173 – 174).

⁸ *Centenarul Unirii...*, p. 37.

⁹ *Ibidem*, p. 37 – 38.

¹⁰ Ion Creangă a scris două povestiri: *Moș Ion Roată (anecdotală)* – care apare de obicei sub titlul „*Moș Ion Roată și Unirea*” – publicată în „*Album macedo – român*” (1880) și „*Moș Ion Roată și Vodă Cuza*” (1882), apărută în „*Almanahul Societății academice social – literare „România jună*” din 332

„Între țărani fruntași care au luat parte, împreună cu boierii, cu episcopii și cu mitropolitul țării la Divanul ad – hoc din Moldova, în 1857, era și moș Ion Roată, om cinstit și cuviincios, cum sunt mai toți țărani români de pretutindeni.

Numai atâta, că moș Ion Roată, după câte văzuse și după câte pășise el în viața sa, nu prea punea temei pe vorbele boierești și avea gădilici la limbă, adică spunea omului verde în ochi, fie cine-a fi, când îl scormolea ceva la inimă. Așa e țărantul: nu prea știe multe. Și moș Ion Roată, fiind țăran, cum v-am spus, deși se-nvrednicise a fi acum printre boieri, nu avea ascunzători în sufletul său”¹¹.

Publicarea celor două povestiri ale lui Creangă „stingea omul și năștea legenda, păstrată în memoria colectivă a neamului, săpată, apoi, în bronzul timpului”¹².

Dar și „a-l privi, înțelege și a-l situa în istorie doar prin prisma celor două povestiri ale lui Creangă, a-i rezuma activitatea doar la prezentarea cunoscutei „jalbe” a țărănilor în Adunarea ad - hoc este prea puțin și nedrept pentru omul și personalitatea Ioan Roată”¹³.

Constituirea Divanurilor ad – hoc, care urmau să se pronunțe asupra Unirii Moldovei cu Muntenia, în conformitate cu hotărârea Congresului de Pace de la Paris (13 / 25 februarie – 18 / 30 martie 1856) a adus în prim plan pe Ioan Roată.

Viena, an ce coincide cu trecerea țăranului din Câmpuri în veșnicie (Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900, Editura Academiei R. S. R., București, 1979, p. 236).

¹¹ *Ion Roată și Vodă Cuza*, în *Ion Creangă*, Prefață, antologie, note, tabel cronologic de prof. Emil Creangă, Ediția a doua, Editura Ager, București, p. 151.

¹² Dumitru Huțanu, *Ion Roată. 110 ani de la moartea sa. Omul și legenda*, în *Unirea. Săptămânal independent*, Anul II, nr. 27, 20 – 26 februarie 1992, p. 4.

¹³ Idem, *Focșanii și Vrancea de la Mica Unire – 24 Ianuarie 1859 până la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*, în *Pro Saeculum*. Revistă de cultură, literatură și artă, Anul VIII, nr. 7- 8 (59 - 60) - 15 oct. - 1 dec. 2009, p. 15.

Firmanul aprobat de sultan la 14 / 26 ianuarie 1857, a fost comunicat într-un cadru solemn la București și Iași. Prin acest firman electoral s-a asigurat reprezentarea tuturor categoriilor sociale, cu excepția foștilor robi țigani, ultimii eliberați spre sfârșitul domniilor lui Barbu Știrbei (iunie 1849 – octombrie 1853 și septembrie 1854 – iunie 1856) și Grigore Alexandru Ghica (august 1849 – octombrie 1853 și octombrie 1854 – iunie 1856).

Proporția reprezentanților diferitelor categorii sociale nu era echilibrată. Astfel, în fiecare județ era ales un singur reprezentant al țăranilor clăcași, câte doi ai marilor proprietari, un reprezentant al micilor proprietari, un reprezentant al orășenilor în rândurile cărora erau cuprinși proprietarii de case cu o anumită valoare, profesiunile libere, negustorii, staroștii și delegații corporațiilor. Lor li se adăugau mitropolitul și episcopii, care erau membri de drept¹⁴.

Alegerile au avut loc în Moldova, începând cu 7 / 19 iulie 1857 și s-au caracterizat printr-o masivă abținere de la vot, chiar și a celor înscriși în liste.

La Focșani, reprezentanții marilor proprietari au fost chemați să-și aleagă cei doi deputați, în conformitate cu art. 2 din firmanul împărătesc, în ziua de 8 iulie 1857. Au candidat: logofătul Alecu Balș, logofătul Costache (Costin) Catargiu și spătarul Costandin Ghiță. Cei 24 de delegați au acordat 24 de voturi logofătului Balș, 19 voturi logofătului Catargiu și cinci voturi spătarului Ghiță¹⁵.

Duminică, 14 / 26 iulie 1857, la Administrația Ținutului Putna, a avut loc alegerea deputatului pontaș în Adunarea ad – hoc a Moldovei din partea județului Putna. Lista de delegați cuprindea un număr de opt țărani: Stanciu Tețea, Moise Istrati, Neculai sin Vasile Hagi, Ioan Tuhan, Ioan Guriță, Iordachi Cotescu, Ioan Roată și

¹⁴ Dan Berindei (coord.), *Istoria Românilor*, vol. VII, Tom I, *Constituirea României moderne (1821 – 1878)*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 447.

¹⁵ *Focșanii și Unirea Moldovei cu Muntenia*, București, 1988, doc. nr. 37, p. 55 – 57.

Gheorghiu Cârnecki¹⁶. În urma alegerilor, din cele opt voturi. Ioan Roată a obținut cinci, Iordache Cotescu - două, iar Ioan Guriță - unul.

Prin depeșa telegrafică din 14 / 26 iulie 1857 adresată Departamentului din Lăuntru al Moldovei, vornicul Iordachi Pruncu - prefectul districtului Putna - făcea cunoscut numele deputatului ales: „*Astăzi, la 12 ore, săvârșindu-se alegerile puntașilor, cu bună rânduială și liniște, s-a ales deputat pe Ioan Roată din satul Cîmpurile*”¹⁷.

Spătarul Ghiță Dimitriu (Dumitriu) a fost ales deputat al orașului Focșani – Moldova (15 iulie 1857) cu 54 de voturi acordate de cei 55 de alegători¹⁸.

Lista completă a deputaților care reprezentau județul Putna a fost următoarea: logofătul Costache Catargiu și logofătul Alecu Balș (proprietari mari). polcovnicelul Ioniță Șerban (proprietari mici), spătarul Ghiță Dimitriu (orașeni) și Ioan Roată¹⁹.

Atmosfera în care s-au desfășurat aceste alegeri la Focșani a fost extrem de tensionată, datorită măsurilor abuzive luate de vornicul Iordache Pruncu „*un vrăjmaș declarat al Unirii, oportunist, om interesat, caracter îndoielnic. Sub impulsia ministrului de interne, dela Iași, Costin Catargiu, Pruncu desfășoară o adevărată teroare, împotriva unioniștilor, reprezentați prin elita intelectuală și patriotică a orașului. Teroarea era așa de mare, încât doi oameni de s'ar fi întâlnit pe stradă, vorbind, erau bănuși că fac propagandă pentru Unire, arestați, cercetați, bătuși și maltratați de oamenii lui Pruncu*”²⁰.

¹⁶ *Ibidem*, doc. nr. 40 și doc. nr. 41, p. 58 – 60.

¹⁷ *Ibidem*, doc. nr. 39, p. 58.

¹⁸ *Ibidem*, doc. nr. 42 – 43, p. 60 – 62.

¹⁹ Dimitrie A. Sturdza, *Însemnătea Divanurilor Ad – Hoc din Iași și București în istoria renașterii României*, Extras din Analele Academiei Române, Seria II. – Tom. XXXIV, Memoriile Secțiunii Istorice, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, București, 1912, p. 327.

²⁰ I. M. Dimitrescu, *Însemnări cu privire la orașul Focșani*. Cu o prefață de G. G. Longinescu, Profesor Universitar, Tipărit cu prilejul congresului Ligii

Tânărul Nicolae Voinov - viitorul secretar (tachigraf) al Comisiei Centrale de la Focșani - cu alți fii de boieri, care veniseră în zorii unei zile îmbrăcați în costume naționale de la o petrecere făcută la moșia lui de la Suraia, au fost arestați și schingiuiți de oamenii lui Iordache Pruncu²¹.

Este extrem de relevantă și scrisoarea lui Dimitrie Rallet către I. I. Filipescu (17 / 29 iulie 1857), în care îi împărtășea impresii și fapte petrecute la alegerile din Focșani, Roman, Bacău, Fălticeni și Iași: *„De vroiați a ști ce să petrec la noi cu ocazia alegerilor nu puteți afla decât scandale cu atât mai rușinoase, cu cât să pătrăcure în fața comisii și în urma tratatului de mai multe ori citat.*

La Focșani, majoritatea s-a retras și s-au ales cei doi legofeși. După alegere un bancher veni cu 1.000 să-i dea domnului Pruncu (administrator păcătos și învechit în cele răle) sub cuvânt că prin o poliță primită de la Galați ar fi însărcinat să-i numere banii arătați.

Alegerile celelalte fură cu sila, însă tot cu abțineri. Din puținii alegători ai proprietarilor mai mulți fură fără proprietate și vro doi cu acte criminale”²².

Numeroaselor reclamații primite din Moldova, s-a adăugat și atitudinea Franței și Angliei . Împăratul Napoleon al III-lea și regina Victoria a Angliei, însoțiți de miniștrii lor de Externe, s-au întâlnit în luna august 1857, la Osborne (insula Wight din Canalul Mânecii) și au ajuns la un compromis în virtutea căruia Anglia consimțea la anularea alegerilor falsificate.

Sultanul Abdul Medjid I (2 iulie 1839 – 25 iunie 1861) a fost nevoit să accepte hotărârea celor două puteri și a anulat aceste alegeri falsificate din luna iulie 1857.

Culturale, dela Focșani din 28 și 29 iunie 1931, Extras din Revista „*Natura*”, Institutul de Arte Grafice „*Bucovina*”, I. E. Torouțiu, București, 1931, p. 26.

²¹ Idem, *Focșanii în vremea Unirii (Idei dintr'o conferință rostită din partea Ligii Culturale, la 80 de ani dela Unire)*, Imprimeria jud. Hunedoara, 1942, p. 7 – 8.

²² „*Focșanii și Unirea Moldovei cu Muntenia ...*”, doc. nr. 44, p. 62 – 63.

În urma ordinelor Porții primite telegrafic la 12 / 24 august, caimacamul Vogoride al Moldovei a luat act de anularea alegerilor și, peste șase zile, printr-un Ofis, a anunțat noi alegeri. Ele s-au desfășurat în Moldova, începând de la 29 august / 10 septembrie 1857 și au avut loc într-o atmosferă de puternic entuziasm unionist²³.

La 30 august 1857, reprezentanții marilor proprietari ai districtului Putna și-au ales doi deputați. Au candidat: logofătul Alecu Balș – care a întrunit 24 de voturi, vornicul Iordache Pruncu – 23 voturi și spătarul Dimitrie Dăscălescu – 20 voturi²⁴. În conformitate cu art. 5 din firmanul împăărătesc, cei 174 de reprezentanți ai orășenilor din Focșanii – Moldoveni au acordat 173 de voturi „*negușitorului*” Gheorghe Ilie Mititelu - prieten al lui Mihail Kogălniceanu - și un singur vot clucerului Costache Ionașcu²⁵.

Așadar, noile alegeri au desemnat ca deputați pe logofătul Alecu Balș și vornicul Iordache Pruncu (proprietari mari), Chirilă Ciocârlie (proprietari mici), negustorul Gheorghe Ilie Mititelu (orășeni) și Ioan Roată. Acesta este momentul când „*Destinul și Istoria l-au propulsat pe țaranul pontăș Ioan Roată, din Câmpurile Vrancei, de pe prispa casei, din cătunul Gura Văii, pe înalta scenă a vieții politice a țării, în vara și toamna anului 1857. Pătrunderea, descifrarea și redescoperirea spectrului de lumină cu care Istoria trebuie să-i păstreze și să-i învăluie fapta și chipul se resimt ca o datorie, cu atât mai mult cu cât ceața uitării se așterne dureros pe trecut*”²⁶.

Țărănimea clăcașă era reprezentată printr-o minoritate de 15 deputați din cei 85 din Divanul ad – hoc al Moldovei²⁷.

²³ Dan Berindei (coord.), *op. cit.*, p. 456.

²⁴ „*Focșanii și Unirea Moldovei cu Muntenia ...*, doc. nr. 60 – 61, p. 75 – 76.

²⁵ *Ibidem*, doc. nr. 64 – 67, p. 80 – 90.

²⁶ Dumitru Huțanu, *Focșanii și Vrancea ...*, p.15.

²⁷ Cei 15 deputați pontășii au fost: Dimitrie Bălan (Iași), Dim. Savin (Dorohoi), Simion al Stancei (Botoșani), Toader sin Pavel (Suceava), Costachi sin Vasile Ostahi (Neamț), Ion Levărdă (Roman), Ion al Babei

Deputații țărani din Divanul ad – hoc al Moldovei
(septembrie – decembrie 1857)

Despre prezența acestor deputați ai ponașilor, în numărul din 5 octombrie 1857, „*Steaua Dunării*” scria: „*Deputații țăranilor, element nou în adunările noastre moderne, dar pe care viitorul îl destină să constituie forța vitală a acestei țări. au fost salutați prin aclamațiunile cele mai entuziaste și cele mai semnificative. Înșiși soldații din gardă recunoscând în grupul pe care-l formau cei 15 deputați o rudă sau un cunoscut, au uitat pentru o clipă consemnul primit și strigau ridicând armele: « Trăiască deputații noștri »*”²⁸.

Adunarea ad – hoc a Moldovei și-a deschis lucrările într-un cadru solemn, duminică, 22 septembrie / 4 octombrie 1857. Încă de la deschiderea lucrărilor, Ioan Roată a avut marea cinste de a fi invitat la un ceai, împreună cu ceilalți deputați țărani, de către ambasadorul

(Bacău), Vasile Balaiș (Tecuci), Sava Răducan (Galați), Vasile Stan (Tutova), Ioniță Olariu (Vaslui), Pandele Croitoru (Fălciu), Vasile Romov (Ismail), Ioniță Roșca (Cahul) și Ioan Roată (Dimitrie A. Sturdza, *op. cit.*, p. 329 – 330).

²⁸ Apud *Centenarul Unirii. Aspecte ale luptei ...*, p. 35 – 36.

reginei Victoria a Marii Britanii, Henry Bulwer²⁹, înalt comisar european, care, în fața tuturor, le-a zis: „*Voi sunteți adevărații reprezentanți ai națiunii române, voi reprezentați viitorul*”³⁰.

În ședința a II-a din 23 septembrie 1857, Adunarea ad – hoc a Moldovei a ales două comisii, formate din câte șapte membri, pentru „*cercetarea titlurilor deputaților*”. Din prima comisie făceau parte: arhimandritul Melhisedec, logofătul Gheorghieș Sturdza, vornicii Dimitrie Ralet, Constantin Negre, Constantin Hurmuzachi, spătarul Dimitrie Cracte și Ioan Roată; ei erau însărcinați cu cercetarea ținuturilor Iași, Dorohoi, Botoșani, Neamț, Suceava, Roman și Bacău³¹.

În ședința a VI-a din 4 octombrie 1857, Adunarea ad – hoc a Moldovei a trecut la constituirea Biroului prin „*votarea cu bilete*” pentru alegerea vice – președintelui, a cinci secretari, a trei secretari supleanți și a trei chestori. Fruntașul unionist vornicul Costachi Negri a fost ales vice – președinte, iar vornicii Anastase Panu, Constantin Hurmuzaki, Constantin Rolla, Dimitrie Rallet și Petre Mavrogheni, toți membri ai Comitetului Central al Unirii din Moldova, au fost aleși secretari ai adunării³².

Adunarea ad – hoc a Moldovei a dezbătut probleme variate: organizarea puterii armate, accesibilitatea generală la funcțiile publice, așezarea generală a contribuțiilor, egalitatea înaintea legii, respectarea domiciliului și a libertății individuale, responsabilitatea ministerială, libertatea cultelor, neatârnamarea bisericii Moldovei față de Patriarhia din Constantinopol, separarea puterii legislative de cea executivă,

²⁹ **Henry Bulwer**, primul baron Dalling și Bulwer (13 februarie 1801 – 23 mai 1872). Între anii 1856 – 1858 a fost comisar al puterilor europene, alături de Lichman von Palmerode (Austria), baron von Richtoffen (Prusia), cavalerul Benzi (Sardinia), Basily (Rusia), Saavfet pașa (Turcia) și Talleyrand Périgord (Franța).

³⁰ Nina Elena Plopeanu. *Personalități vrâncene de ieri și de azi*. Cuvânt înainte de dr. Carol Căpiță. Editura Olimpus, Râmnicu Sărat, 2010, p. 155.

³¹ Dimitrie A. Sturdza, *op. cit.*, p. 335.

³² *Ibidem*, p. 341.

„sloboda întemeiere a legămintelor comerciale ale Principatelor”, inamovibilitatea judecătorilor, emanciparea orașelor, constituirea comunelor, instrucțiunea publică etc.³³.

Ioan Roată nu știa să scrie sau să citească și semna prin punerea degetului muiat în cerneală. Oficial, semna cu parafa primită în Divanul ad – hoc. Ca semn distinctiv, purta o insignă pe care scria cu litere latine „*DIVANUL AD – HOC 1857 DEPUTAT*”³⁴. El a participat la toate cele 31 de ședințe, „fiind convins să reprezinte nu numai județul Putna, care i-a încredințat mandatul, ci însăși țara”³⁵.

Anastasiu Panu³⁶ a citit în ședința a VI-a a Divanului ad – hoc din 9 noiembrie 1857 „*Propunerea deputaților săteni*”, după care a spus: „*Adunarea a ascultat cu multă băgare de seamă propunerea făcută de către deputații pontazi. Tânguirile lor, nevoile ce arată că pățimesc și nădejdea unui viitor mai fericit au aflat un eco nepărtinitor în inimile tuturor. Îmbunătățirea soartei locuitorilor este una din dorințele ce fiecare Român formează. Conform dar cu Art. 58 din Regulamentul Adunării, propunerea de față se va înscrie spre a lua în discuție, îndată ce se vor mântui cestiile de interes general*”³⁷. Primul semnatar al acestei petiții a fost Ioan Roată urmat de Simion

³³ Dan Berindei, *op. cit.*, p. 461.

³⁴ Vasile T. Iorga, *Moș Ion Roată – In memoriam* -, în „*Corect*”, Marți, 20 februarie 2007, p. 9.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ **Anastasiu Panu** (1810, Iași – 1867, Viena). Studii de Drept la Iași. Membru și, ulterior, președinte al Tribunalului Fălciu. Director, apoi ministru ad – interim la Justiție (1852) în timpul domniei lui Grigore Alexandru Ghica (august 1849 – octombrie 1853, octombrie 1854 – iunie 1856). Deputat în Divanul ad – hoc al Moldovei. Membru al Căimăcămiei împreună cu Vasile Sturdza și Ștefan Catargiu (octombrie 1858 – 5 ianuarie 1859). Președinte al Consiliului de Miniștri (Iași) și ministru de Interne în perioada 17 ianuarie – 23 septembrie 1861 (Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre 1995*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 24 – 25).

³⁷ Dimitrie A. Sturdza, *op. cit.*, p. 416.

Stanciu, Răducanu Sava, Dănilă Bălan, Constantin Ostahi, Toader sin Pavel, Ion a Babei. Dumitru Savin, Pandelachi Croitoru, Timoteiu Sacalov, Ioniță Olariu, Vasile Balaiș, Ioan Levărdă, Ioan Roșca, Vasile Stan³⁸.

Țăranii pontași au solicitat, prin această jalbă, rezolvarea multiplelor aspecte ale problemelor cu care se confruntau și cereau ca *„pe viitorime sătearul să fie pus și el pus în rândul oamenilor ... bătaia să se ridice pentru totdeauna ... toate beilicurile, scrise și nescrise în legi, toate havaielele, precum și birul pe cap să fie pentru totdeauna oborâte ... satele să-și aibă de acum înainte dregătorii alese chiar din sânul lor însuș ... căderea boierescului ... să se cearnă și să se desbată drepturile boierilor și drepturile noastre ... omul să scape de robie și să fie stăpân la casa, vatra și ogorul său”*³⁹.

Propunerea deputaților pontași a fost supusă discuției în ședința a XXVIII-a Divanului ad – hoc din 18 decembrie 1857 și, în urma unor discuții tumultoase în comitetele fiecărei categorii, dinlăuntru Adunării ad – hoc, a fost respinsă cu 44 de voturi (între cei care au votat împotriva s-au numărat Alexandru Ioan Cuza și Costache Negri, iar Mihail Kogălniceanu s-a abținut); în favoarea ei s-au pronunțat doar 24 de deputați⁴⁰.

În ultima sa apariție publică la tribună, în discursul rostit în fața Academiei, cu prilejul jubileului ei de 25 de ani, intitulat *„Dezrobirea țăganilor. Ștergerea privilegiilor boierești. Emanciparea țăranilor”*, Mihail Kogălniceanu rememora perioada celor patru luni de activitate a Divanului ad – hoc al Moldovei:

„Deputații țărani, în număr de 14, au venit în mijlocul nostru, slabi, purtând pe fruntea lor stigmatele muncii silite, și pot zice chiar goi. De pudoare pentru străini și pentru Adunarea în care ei intrau ca reprezentanți a mai mult de un milion de împilați, unioniștii s-au grăbit a le înlesni cumpărarea de haine nouă.

³⁸ *Ibidem*, p. 420.

³⁹ *Ibidem*, p. 418 – 419.

⁴⁰ Dan Berindei, *op. cit.*, p. 463.

*Țăranii moldoveni, în debaterile Camerei, ca și fiii lor în câmpiile Bulgariei, au dovedit că în vinele lor curge încă sîngele romanilor, cuceritorii lumii. Respectuoși, dar fără înjosire către nobilii lor colegi și stăpîni, însă liniștiți și fermi, ei s-au arătat pururea demni, chiar cînd în fașă li se tăgăduiau drepturile, chiar cînd li se imputa lenea ca cauză a sărăciei lor; ei în curînd, prin atitudinea lor, au ajuns a impune stima chiar asupraitorilor lor. Cu drept cuvînt dar li s-a aplicat numirea de **talpa casei**, numire pe care eu am scris-o sub fotografia reprezentînd pe deputații pontași și pe care am trimis-o lui C. A. Rosetti (Un exemplar din această fotografie se află încă astăzi expusă în sala de conferințe a Camerei noastre de deputați).*

*În mare luptă pentru Unire, deputații țărani au rezistat la toate încercările de corupțiune și promisiunile separatiștilor; ei au stat credincioși alături cu unioniștii. Și cînd, în ziua de 7 Octomvrie 1857, în a șaptea ședință, Adunarea Ad – hoc a votat, afară de două voturi, al logofătului Alecu Balș și al locșiiitorului Episcopului de Roman, Hermeziu, propunerea pentru Uniunea Principatelor prezentată de mine și cînd votul s-a proclamat de Președinte, Ioan Roată, deputatul țăranilor din județul Putna, a exclamat în gura mare în numele celorlalți deputați clăcași: **noi nu știm a ura, dar Dumnezeu știe a se îndura.***

*În ziua de 9 Noemvrie 1857, în a 16-a ședință a Adunării, repausatul Anastasie Pamu a dat citire propunerii locuitorilor pontași exprimînd dorințele țărăninii. Această propunere este una din pleduariile cele mai elocinte în favoarea țăranilor: ea descrie cu litere de foc suferințele seculare ale muncitorilor; altminterea nu contestă nici un drept, nu cere nimic gratuit de la proprietari, decît liberarea brațelor prin răscumpărarea **boierescului** (clăcei), și prin urmare a*

rămînea în mîna lor ca proprietate absolută pămîntul cultivat de ei în puterea legilor de pe atunci [...]”⁴¹.

Costache Negri⁴² i-a solicitat lui Ioan Roată semnătura pentru proiectul său de reformă privind împrumutarea țăranilor, la care au subscris și Sava Răducanu, Ioan Levărdă, Vasile Balaiș și Dănilă Bălan. Propunerea lui Costache Negri a fost citită în ședința din 11 noiembrie 1857. Supusă la vot, ea a fost votată de 16 deputați, între care Ioan Roată, Vasile Balaiș și Sava Răducanu, 34 au fost contra (inclusiv Dănilă Bălan) și 27 s-au abținut (inclusiv Ioan Levărdă)⁴³.

Temându-se de ecoul pe care l-ar putea avea în lumea rurală dezbaterile din Divanul ad – hoc privitoare la chestiunea agrară, guvernul caimacamului Nicolae Vogoride⁴⁴ (17 februarie 1857 – octombrie 1858) a ordonat supravegherea deputaților pontași pentru a-i împiedica să facă agitații printre țărani⁴⁵.

⁴¹ Mihail Kogălniceanu, *Dezrobirea țiganilor. Ștergerea privilegiilor boierești. Emanciparea țăranilor*, în Mihail Kogălniceanu, *Texte social – politice alese*, Editura Politică, București, 1967, p. 390.

⁴² **Constantin (Costache) Negri** (14 mai 1812, Iași – 28 septembrie 1876, Târgu Ocna). Scriitor, om politic și patriot român. Participant la Revoluția de la 1848. Pârcălab de Covurlui (1851 – 1855). Deputat de Galați și vicepreședinte al Adunării ad – hoc a Moldovei (1857). Agent diplomatic la Constantinopol (31 octombrie 1859 – 17 februarie 1866). După detronarea lui Cuza, ca și Vasile Alecsandri, a renunțat la viața publică și s-a retras la Târgu Ocna. Ultimii ani ai vieții i-a dedicat celor două mari pasiuni: numismatica și colecționarea de tablouri. A decedat de pe urma unei pneumonii (*Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*, Editura Academiei R. S. R., București, 1979, p. 616 – 617).

⁴³ Dimitrie A. Sturdza, *op. cit.*, p. 432 – 434.

⁴⁴ **Nicolae Konaki Vogoride** (1820, Iași – 23 aprilie 1863, București). Ministru de Finanțe al Moldovei sub Căimăcămia lui Teodor Balș (18 decembrie 1856 – 7 martie 1857). Caimacam al Moldovei (17 februarie / 1 martie 1857 – octombrie 1858). A fost căsătorit cu cea mai bogată moștenitoare din Moldova, Cocuța Conachi, fiica poetului și omului politic Costachi Conache (14 septembrie 1778 – 4 februarie 1849).

⁴⁵ Dan Berindei, *Câteva știri noi cu privire la Ion Roată*, în *Studii și cercetări științifice. Istorie – Filologie, Istorie*, Anul IX, Fasc. 1 – 2, Editura Academiei R. P. R., București, 1958, p. 153.

Activitatea lui Ioan Roată, care se înapoiase la locuința lui din satul Câmpurile, a fost atent supravegheată de autoritățile județului Putna.

La 10 februarie 1858, vornicul Iordache Pruncu, administratorul districtului Putna, adresa Departamentului din Lăuntru al Moldovei următorul raport:

„Subscrisul – în conformitate cu toati dispozițiile guvernului și cu țircularili Ecs. Sale Domnului Ministru, povățuitori de măsurile ce sînt a să întîmpina pentru liniștea publică – ești cu niadormită privigheri afît în oraș, cît și în țămut, asupra a orice mișcări din partea oricăruia față, ci ar vroi să scandalizeze liniștea publică și să agiteză duhurile locuitorilor.

Subalternii, în stricta lor subordinație, s-au pătruns earăși de dispozițiile lor dati prin mini și prin a lor privighere au discoverit că disființatul deputat de pontaș a Divanului Ad hoc Ioan Roată din satul Cîmpurili ar fi în corespondență cu unii din locuitorii a diosăbitelor sati din acest district, motiv ci au îndemnat pe iscălitul a însărcina pe privighitor de Girle, ca grabnic să meargă la satul Săndilor de jos) și să calci casăli acelora ci s-au sămșit că ar ține asemenea corespondență. Deci s-au și călcat casa lăcuiitorului Stanciu Tețea, om cu știință de carti și la cari s-au găsit o scrisoari cu data din 6 a trecutului luni Ghenar, venită dela d. Ioan Roată, cari scrisoari, păstrîndu-se în copie aice, originalul se comunică Onor. Minis.[ter] spre a critica a ei cuprindiri și a hotări celi de cuviință; numai pușin cît și pentru Stan Tețea. la cari s-au găsit această scrisoare și cari se află arestat la ad.[ministrație], precum și Stan Gardină, aducătorul acestii scrisori, ca să se încredințază Onor. Minis.[ter] și de arătările lor să prezentează doproaseli ce li s-au luat în camera ad.[ministrației], cari doproasă nu lămuresc îndestul dorința și calcula lor, ce numai o viderată tăgăduire.

Priv.[ighetorul] prin raport său nr. 354 adaogă că acești sînt niște tulburători, aflători pe moșia moș. Mera și ad.[ministrația] chear îi recunoaște deasăminea prin mai multe lucrări de acest fel, precum la neînvoirili urmati cu locuitorii și posesorul d-alui Cneaz Dimitrie

cantacuzin, aceștia au fost agitatori: la neînvoirili urmați cu acești locuitori și posesorul dlui aga Ioan Zăharul, tot aceștia au resculat întreg satul Șândilor de jos și eau făcut de au trecut în partea Valahiei, iar cît pentru Stan Gardină cazutul de mai multe ori în fapta de potlogării dovediti de instanțiile compitenti, nu tăgăduști nici cît că la venirea sa din tîrgul Ocnii, trecînd prin sat Cîmpurili, desființatul deputat Ioan Roată i-au dat o scrisoarei cătră Stanciu Tețea; aceștiea doi ai fost și la Eși în vremea cînd Ioan Roată să afla lucrînd în Divanul Ad hoc.

Binivoească Onor. Minis.[ter] asupra acestor înprejurări, ce i să supun prin acest raport, a da dizlegari ca urmari să păzască iscălitul, spre a fi ferit de orice răsponsabilitati, cari ar cădea asupra sa, la caz cînd dl. Roată și corespondenților săi li s-ar îngăduit niști mișcări de resculări între lăcuitori. Acest Roată, după știința luoată, se află pornit de acasă, unde au lăsat respuns că mergi în capitalie Eși și după cercetările ci s-au făcut în ș[în]ut nu s-au putut discoperi că ar fi aici”⁴⁶.

Primind Raportul administrației de Putna, Departamentul din Lăuntru a trimis poliției, la 15 februarie 1859, ordinul arestării lui Ioan Roată, care a fost imediat arestat la Iași, unde se afla la acea dată și l-a trimis sub escortă Starostiei de Putna:

„Poliția Capitalei i să va scrie ca luînd pe numitul Roată dela gazda sa să-l ecspeduească cu înadins jandarm la stărostia Putna, împreună cu oficia Ministerului cătră stărostie, cărie i să va scrie că primind pe numitul să-l supue îndată arestului, unde va sta pînă la al doilea dislegare, precum și pe cialalți corespondenți ai lui îi va asigura sub privigherea judeșilor sătești și în răspundire acestora pentru orice abatire a lor dela buna cuviinșă, însămnînd totodată și pe privighetor ocolului a ave strictă și neadormită îngrijări asupra purtării acelor indivizi, iar progonul cailor de poștă pentru trimitirea numitului și întoarcirea în capitalie a jandarmului ci-l va escorta, să se împlinescă îndată din orice averi a lui. 214 lei 20 parale curs

⁴⁶ *Ibidem*, p. 153 – 154.

haznelii, trimețindu-i Ministerului spre despăgubire fiscului. Enamul însă să va trimeti poliției spre întrebuințare, potrivit cu înțelesul aceștii rezăluți⁴⁷.

Peste două zile, Departamentul a luat o nouă hotărâre, oglindită în următoarea rezoluție:

„Fevr. 17. Se va scrie stărostiei că pe trimesul cu oficie sub no. 2916 Ioan Roată să-l elibereze pe chizășie județului și a locuitorilor sat Cîmpurile, forul locuinții sale, îndatoritoare că numitul nu se va mai abate la urmări sritătoare [sic] liniștii și a buneii cuviințe și nu se va mai ocupa nici va proclăma lucrările disființatului Divan ad hoc, a căroro rezultate trebuie a se aștepta în liniște; osăbit, apoi, se va regula din parte[a] stărostiei o deaproape privighere polițienească asupra mișcărilor lui și a corespondenții și la întimplare di ce mai mică agitație în contra bunii ordine, va aresta pe vinovat și îndată va raporta. asăminte va cerceta și cazul adunării de bani de pi la locuitorii satelor ce s-ar fi operat de mine va cerceta și cazul adunării de bani de pi la locuitorii satelor ce s-ar fi operat de cătră numitul Roată cu ai săi după știința luată de Minister și de discoperire să refereze și împlinind dela uneltitoriu suma ce prin streine ademenirii se vor fi luată dela locuitori⁴⁸.

Vorbind în apărarea guvernării sale din 1860, Mihail Kogălniceanu declara următoarele, între altele, în legătură cu foștii deputați pontăși:

„Ei, carii au iscălit cu noi toate dorințele naționale, când a venit timpul de a ne ocupa și cu cererile lor speciale, drept singur rezultat au capătat insulte de la această tribună, astfel încît fiecare din bieșii deputați s-au întors pe la casele lor cu deznădejdea în inimă și cu blestemul pe buze ! Și nici măcar în casele lor nu au fost liniștiți. Pe unii i-au maltratat proprietarii pentru că au îndrăznit a se tîngui de soarta lor, pe alții i-a tiranizat guvernul lui Vogoride, care cu sila le-a luat pînă și buletinurile Adunării ad – hoc; am văzut oficia întru

⁴⁷ *Ibidem*, p. 156.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 157.

aceasta scrisă de colonelul P. Scheletti ! Unii din ei au fost chiar închiși și sărăciți. Voi cita pe Ioan Roată, deputatul pontăș de la districtul Putna. Acest nenorocit a fost adus la Iași, supus cercetărei, pe urmă închis în grosul prefecturei, redus în sfârșit la sapa de lemn. Când, după îndoita alegere, domnitorul a trecut prin Focșani * spre a lua frânele guvernului din Țara Românească, înălțimea sa a binevoit a primi pre Ioan Roată și a asculta durerele sale. Înălțimea sa, spre onoarea sa eternă, a vărsat asupra unei inimi sîngerinde cuvinte mîngîietoare, l-a îndemnat să se liniștească și i-a dat doi pumni de galbeni. Atunce Roată cu lacrimi multămi domnitorului pentru dar, însă l-a întrebat: « dară onoarea mea cine mi-a da-o ? » - « Vei spune, i-a răspuns înălțimea sa, că ai vorbit cu vodă, vei spune că domnul României te-a îmbrățișat. Nimene nu va mai pute să mai zică că ești dezonorat ». Și domnul convențional a îmbrățoșat pre făranul Ioan Roată !

Eu am fost față la acest fact, care va fi o frumoasă trăsătură în viața lui Alexandru Ioan Ț⁴⁹.

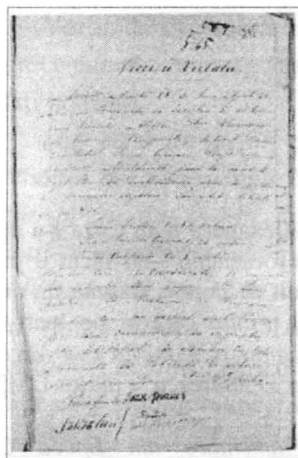
* În drumul său spre București, domnitorul Alexandru Ioan Cuza s-a oprit la Focșani în ziua de 5 februarie 1859. Aici, focșănenii i-au făcut o primire triumfală. Noaptea, Domnitorul a fost găzduit de boierii Dăscălești, unde, a doua zi, a primit în audiență multă lume, printre care și pe Ioan Roată (Horia Dumitrescu, Maria Dumitrescu, *Focșanii și „Unirea cea Mică”*, în *Cronica Vrancei*, vol. II, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura DMPress, Focșani, 2001, p. 74 – 76.

⁴⁹ Mihail Kogălniceanu, *Discursuri parlamentare din Epoca Unirii. 22 septembrie 1857 – 14 decembrie 1861*, Editura Științifică, București, 1959, p. 297.

Întâlnirea lui Ioan Roată cu Alexandru Ioan Cuza

Ioan Roată va reveni în atenția comunității locale din Câmpuri cu prilejul alegerii primarului comunei în primăvara anului 1865. Neștiind să scrie, el a semnat, la 28 aprilie 1865, cu parafa sa de la Adunarea ad – hoc. Procesul – verbal de alegere a primarului Ioan Cristea , care a obținut 87 de voturi ⁵⁰.

Alegerea primarului comunei Câmpuri Ioan Cristea (28 aprilie 1865)

⁵⁰ Documentul se află expus în Muzeul Unirii din Focșani.

Legea rurală promulgată la 14 / 26 august 1864, urma să intre în vigoare la 23 aprilie / 5 mai 1865. Prin această lege, țăranii erau eliberați de sarcinile feudale, iar monopolurile feudale erau desființate, în schimbul unei răscumpărări, plătibile în 15 ani. Proprietarii urmau să fie despăgubiți prin intermediul unei Case speciale. Legea hotăra împroprietărirea pe pământurile legiuite. Suprafața acestora varia în raport cu regiunea și numărul de vite. Pământul expropriat nu trebuia să depășească 2 / 3 din întinderea moșiilor. Pădurile nu intrau în prevederile legii. Văduvele, nevolnicii și țăranii care nu fuseseră clăcași primeau locuri de casă și grădini în vatra satului, iar însurății aveau dreptul să fie împroprietăriți pe moșiile Statului. Loturile primite la împroprietărire nu puteau fi înstrăinate timp de 30 de ani ⁵¹.

La 17 octombrie 1864, printr – o Adresă a Ministerului de Interne, Agricultură și Lucrări Publice se cerea începerea neîntârziată a măsurătorilor de teren de către Comisiile ad – hoc compuse din reprezentanți ai proprietarilor și ai țăranilor de către inginerul hotarnic al județului.

Pentru că inginerii topografi erau foarte puțini, iar la Câmpuri nu a fost trimis un împuternicit care să aplice Legea rurală, țăranii de aici l-au rugat pe Ioan Roată să facă el această împărțire a pământurilor. Foștii clăcași din celelalte sate ale Plasei Zăbrăuți au procedat în același mod și l-au angajat pe Ioan Roată pentru măsurătoarea loturilor noilor împroprietăriți. De comun acord cu consiliile comunale, beneficiarii lucrării i-au oferit drept plată fostului deputat câte 3 lei de falce. Ioan Roată a făcut o împărțire justă, fără să lezeze interesele vreuneia din părți ⁵².

Neliniștit de popularitatea de care se bucura Ioan Roată în satele Ținutului Putna, prefectul N. I. Constantinescu a ordonat subprefectului de Zăbrăuți să ancheteze activitatea lui Ioan Roată.

⁵¹ Gheorghe Platon, *op. cit.*, p. 197.

⁵² Mihai Adafini, *Moș Ion Roată în conștiința urmașilor în Cronica Vrancei* vol. II, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura DM Press, Focșani, 2001, p. 104.

La 4 ianuarie 1867, prefectul primea următorul Raport „În urma ordinului D-voastre, cu No. 12851, cerând știință dela D. D. primari ai Comunelor unde au fost clăcași, asupra puntelor de care tratează acel ordin, am primit raporturile, prin care mă informează că D. Ioan Roată a fost alcătuit de către Consiliile Comunale, și cu știrea Dlui Es. Sub Prefect Golișteanu, ca măsurătoarea mărunță între locuitori să o facă Dlui pentru care să primească câte trei lei defalcie și că măsurătoarea a făcuto pe locurile delimitate de Ingineri și Comisiile Ad - Hoc, primind chiar voastre, cu cea mai mare patre din bani. Însă dacă a avut vreo autorizație deosebită, sau de întrunește calitățile de Inginer, primarii de și nu mi-au raportat, vin însă a vă aduce la cunoștință, că D. Ioan Roată nu știe nici a scrie, cu atât mai puțin specialitatea de Inginer, și nici a avut altă autorizație, decât înscrisul de alcătuire a Comunelor”⁵³.

Ca răspuns la acest Raport, la 9 ianuarie 1867, prefectul îi punea în vedere subprefectului să continue investigația începută asupra lui Ioan Roată:

„Văzându cele cuprinse în raportul Dv. no 9566 relativ la urmarea D-lui Ioan Roată cu luare de bani de pe la Comună pentru măsurătoarea pământului, răspundu a chema atâtu pe Dl. Roată câtu și pe toți primarii cu care sau alcătuitu să constatați baniice va fi luoatu dela fie care comună și săl obligați ai înapoia cari ai veți da chiar Dv. în mâna fie căruia locuitori ce au răspunsu asemenea bani sub luare de dovadă pe care să o transmiteți prefecturii și după legea rurală cu amănuntulu săntu liberi ași luoă orice Inginer special prin bună învoeală și așa facu această împărțare. Iar Dl. Roată dacă va resista în înapoerea banilor veți constata fapta de înșelătură din parte-i însercinându-se cu o lucrare pe care nici nu o cunoaște și sel trimiteți Dlui Procuroru spre urmarea celor legiuite din parte”⁵⁴.

⁵³ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 32 / 1867, f. 4.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 5 - 5verso.

După proclamarea Independenței, Mihail Kogălniceanu⁵⁵ a trimis prefectului de Putna, la 18 martie 1878, Ordinul Național „*Steaua României*”⁵⁶, în grad de Cavaler, împreună cu brevetul însoțitor semnat de Domnitorul Carol I pentru a fi înmănat lui Roată „*ca o răsplată a contribuției pe care înțeleptul țăran din Câmpurile a avut-o la înfăptuirea Principatelor Unite*”⁵⁷.

Notificarea Ministerului Afacerilor Străine către prefectul de Putna era semnată de Mihail Mitilineu⁵⁸ și avea următorul conținut:

⁵⁵ **Mihail Kogălniceanu** – ministru de Externe din 3 aprilie 1877 și ad - interim la Interne din 17 noiembrie în guvernul prezidat de Ion C. Brătianu (24 iulie 1876 - 24 noiembrie 1878).

⁵⁶ **Ordinul Național „Steaua României”** a fost creat de Cuza Vodă. În 1877, după proclamarea Independenței, Carol I a instituit în mod definitiv acest Ordin, prin Legea votată în ziua de 10 Mai, stabilind cinci grade: cavaleri, ofițeri, comandanți (comandori), mari ofițeri și mari cruci. Însemnul Ordinului se prezintă astfel: cruce bizantină (repetată) de metal, smălțuită albastru închis și având în centru un medalion rotund de smalt, roșu, cu bordura albastră închisă, înconjurat de o coroană verde de frunze de stejar. Medalionul are pe față cifra regelui Carol I, iar pe bordură inscripția: *In fide salus* și pe verso data 1877. Între brațele crucii se află câte o acvilă cruciată de metal, iar deasupra crucii, coroana regală de metal. Panglica este de culoare roșie, cu câte o dungă argintie pe margini. Prima decernare a decorației s-a făcut în cursul lunilor septembrie și octombrie 1877, cu ocazia luptelor de la Plevna. Regulamentul din 1906 a fixat numărul membrilor la 2.000 și anume: cavaleri – 1.000, ofițeri – 720, comandori – 200, mari ofițeri – 60, mari cruci – 20 (*Enciclopedia României*, vol. 1, Statul, Imprimeria Națională, București, 1938, p. 86 – 87).

⁵⁷ Vasile T. Iorga, *op. cit.*, p. 9.

⁵⁸ **Mihail Mitilineu** (1836 - 1903). Diplomat de carieră. Secretar general în Ministerul Afacerilor Străine (1871 – 1879), ministru rezident al României pentru Belgia și Țările de Jos (Olanda) cu sediul la Bruxelles (17 aprilie 1880 – 30 septembrie 1882 și ministru plenipotențiar între 18 februarie 1885 – 16 martie 1889), ministru plenipotențiar la Belgrad (30 septembrie 1882 – 18 februarie 1885).

„Ministeriul

Bucuresci 18 Mart 1878

Affacerilor Streine

No 3908

Domnule Prefect,

Cunósceți că prin Decretul N. 2 din 1^{ua} ianuarie publicat în Monitorulu Oficial cu aceeași dată, Măria Sa Domnitorul a bine-voit a numi pe Deputatul clasei sătenilor din acel județu, în adunarea ad hoc Din 1857, membru al ordinului „Steoa României”.

Vă trimittu astă – zi brevetul pe numele sus – zisului, împreuna cu crucea de cavaler a primului ordin român, și ve invit să bine voiți a le remitte în persónă, Deputatului sătenilor acellui județu în Adunarea ad hoc din 1857.

Veți găssi sub acest plicu un buletin pe care mi'l veți restitui dupe ce se va iscăli de cel în Drept.

Primiți, Ve rog Domnule Prefect, asigurarea osebitei melle considerațiuni.

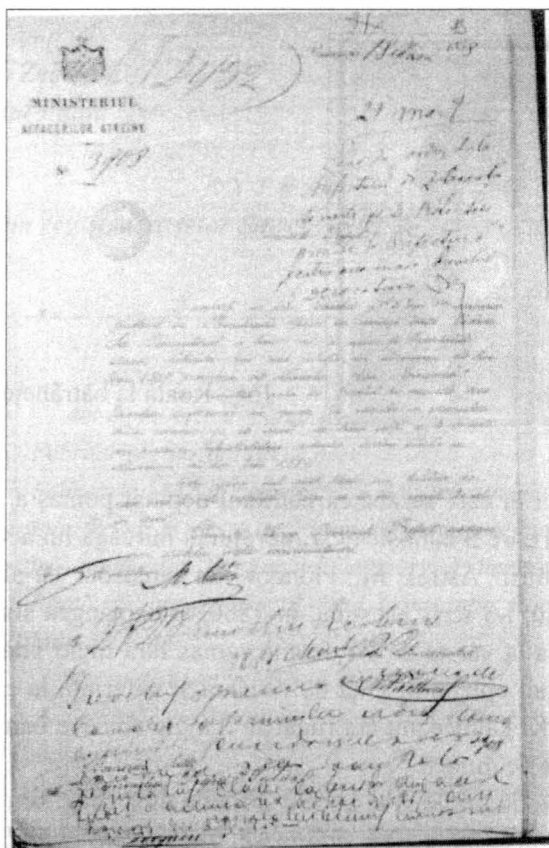
Ministru

M.[ihail] Mitilineu”⁵⁹.

Rezoluția prefectului din 21 martie 1878: „Se va da ordin Sub – Prefectului di Zebrauțu să ivite pe D. Róiă săse presinte la Prefectură pentru aise îmăna brevetul și Decorațiunea”⁶⁰.

⁵⁹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 16 / 1878, f. 13.

⁶⁰ *Ibidem*.

Decorarea lui Ioan Roată cu Ordinul Național
„Steaua României” (1878)

Șicanele au continuat și în anii următori, iar Ioan Roată, sărac și bătrân, s-a mutat cu locuința pe valea pâ râului Cremen eț, contribuind alături de alți locuitori la dezvoltarea satului Gura Văii, sat unde i se află mormântul ⁶¹.

⁶¹ Mihai Adafini, *op. cit.*, p. 105.

Ioan Roată la bătrânețe

Sărăcia în care se zbătea bătrânul deputat pontaș a sensibilizat, totuși, pe cei care îl cunoșteau și îi prețuiau întreaga lui activitate pusă în slujba Unirii. Astfel, M. Flondor, un cunoscut de-al lui Mihail Kogălniceanu, i-a scris acestuia, în 1880, și deplângea soarta fostului deputat ajuns la vârsta de 74 de ani, rămas fără nicio vită în băătăură din cauza unei epizootii. Față de necazul și suferința la care a ajuns Ioan Roată, Kogălniceanu era rugat să îl ajute cu ceva bani pentru a-și cumpăra vite de muncă ⁶².

Peste doi ani de zile, la 19 / 20 februarie 1882, ora 12 noaptea, *„firul vieții aceleia ce se înfățișase istoriei cu chipul, cugetul și simțirea venite de la izvoarele ei, cu înțelepciunea și experiența a nouăsprezece veacuri de trudă și suferință, de lucrare a poporului asupra propriei deveniri, avea să se curme”* ⁶³.

Actul de deces ⁶⁴ era semnat de doi martori (Ioan Coman și Ivan Berdeiu), precum și de primarul și ofițerul de stare civilă Costache Angelescu:

⁶² *Centenarul Unirii. Aspecte ale luptei* p. 38.

⁶³ Dumitru Huțanu. *Ion Roată...* p. 4.

⁶⁴ Extractul din Registrul actelor Starei Civile de morți pe anul 1882 se află expus în Muzeul Unirii Focșani.

„Comuna Câmpuri
Plasa Zebrauți
Județul Putna

E X T R A C T

Din registrul actelor Stărei Civile de morți pe anul 1882

1882 Febr. 20

No. 5

Act de moarte din anul una mie opt sute optzeci și doi luna Februarie ziua douăzeci orele 2 după amiază în ziua de 19 Februarie 1882 la ceasurile 12 noaptea a încetat din viață Dl Ioan Roată în vîrstă de 76 ani de profesiune cultivator născut în – domiciliat în comuna Câmpuri căsătorit cu Dna Maria Roată de ani 70 fiu al Dlui Constantin Roată și a Dnei Mariuta Roată.

Moartea a fost verificată de noi înșine.

Această declarațiune ne-a fost făcută de următorii martorii:

D-l Ioan Coman de ani 52 de profesie cultivator domiciliat în com. Câmpurile Jud. Putna și d-l Ivan Berdeiu de ani 37 de profesie cultivator domiciliat în com. Câmpurile Jud. Putna, care după ce le-a citit actul, l'a scris împreună cu noi Costache Angelescu primar și ofițer de stare civilă al com. Campurile Jud. Putna.

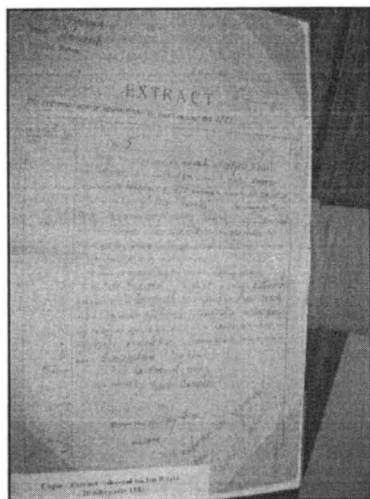
Martori ss Ioan Coman

ss Ivan Berdeiu

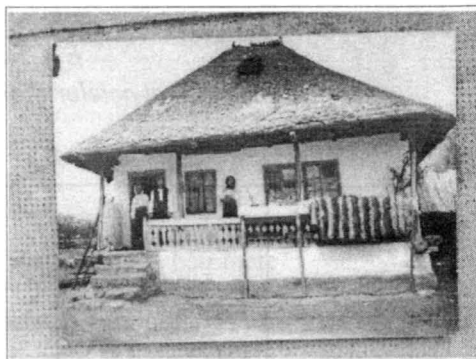
Ofițer al Stărei Civile

Primar [ss] C. Angelescu

Ioanu Roată de 76 ani căsătorit

Actul de deces

Casa în care a murit Ioan Roată
la 19 / 20 februarie 1882

Murea un om și se năștea o legendă. Lutul țării „îmbrășișă trupul ostenit al omului Ion Roată, slobozindu-i spiritul și faptele, de-a pururi călătoare prin istorie, mereu prezente în conștiința și respectul generațiilor curgătoare”⁶⁵.

Ioan Roată – unul din făuritorii Unirii – „a trăit și a fost așa cum ni l-a zugrăvit Creangă, așa cum l-au cunoscut lecturile tinereții noastre: înțelept și isteț, cinstit și sărac, demn și dârz. Iată încă o figură a literaturii reintrată pe poarta realității istorice, ieșind dintr-un cvasianonimat istoric pentru a deveni un personaj concret, viu, ilustrat prin gânduri și fapte”⁶⁶.

Încetarea din viață și înmormântarea lui „nu a[u] produs nici un șgomot. Lumea se mai schimbase. Către sfârșit chiar el singur se considera ca învechit. Amărăciunile vieții și neputința-i în care se sbătea în ultimul timp îl făcuse la bătrânețe trist, tăcut și-și pierduse

⁶⁵ Dumitru Huțanu, *op. cit.*, p. 4.

⁶⁶ Dan Berindei, *Ion Roată*, în *Portrete istorice*, Editura Viitorul Românesc, București, 2001, p. 234 – 235.

și memoria. Înainte de moartea-i trupească, murise în el luptătorul din divanurile ad – hoc, zicea bătrânul V. Iftimescu (mort acum un an), care a fost 30 de ani învățător în Soveja și care-l cunoștea de aproape.

Oamenii din cătuna lui și din comună, care l-au iubit, și fiii săi l-au întovărășit la locașul de veciu. Petreceau la mormânt pe un om iubit, dar nu-l considerau ca un om mare. Fusese(ră) prea aproape de el⁶⁷.

Trupul său a fost „purtaș pe brațe ca un adevărat sfânt și înmormântat cu cinste în cimitirul bisericii din Gura Văii – Câmpurile, unde și-a avut ultimul sălaș. A murit sărac, ca mai toți luptătorii, dar a lăsat în urma sa o nouă bogăție, numele său, un adevărat blazon de noblețe, intrat în istorie și în legendă”⁶⁸.

Năstase I. Roată (fiul cel mare al fostului deputat)
și D. Solomon (fost soldat în garda lui Cuza Vodă)
fotografiați în 1906

⁶⁷ Gheorghe I. Vâlcu, *op. cit.*, p. 102.

⁶⁸ Vasile T. Iorga, *op. cit.*, p. 9.

La înmormântarea lui nu a ținut nimeni nicio cuvântare, iar „oficialitatea nu s-a mișcat”⁶⁹.

Câmpurenii i-au cinstit memoria cu prilejul sărbătoririi semicentenarului Unirii Principatelor Moldova și Țara Românească, când numele lui Ioan Roată a fost amintit în cuvântări alături de Cuza Vodă și Mihail Kogălniceanu. Sâmbătă, 24 Ianuarie 1909, serbarea Semicentenarului Unirii a fost organizată de învățătorul Gheorghe I. Vâlcu din Mărăsești care, în acel timp, era învățător diriginte al Școlii din Câmpuri și președintele Cercului Cultural compus din 15 învățători⁷⁰. Festivitățile s-au desfășurat și în ziua următoare:

„A doua zi, 25 Ianuarie. fiind Duminecă, în comună și la Școala din Câmpurile am continuat serbarea Semicentenarului Unirii, în scopul glorificării lui Moș Ion Roată. Cu concursul ad(mins)tratorului de plasă, Toma Ionescu, cu toate consiliile comunale și sfaturile satești din comunele: Câmpurile, Soveja, Vizantea, Răcoasa și Găurile, cu toți elevii celor 10 școli din aceste comune mari, cu un număr de peste 30 învățători, cu clerul întreg din aceste comune, jandarmii și toate autoritățile, cu peste 5.000 de oameni din cele 5 comune și din alte comune, mai ales din Vrancea, cu sute de trăsuri împodobite cu brad și tricolore, cu sute de steaguri tricolore, cu învățătorii și elevii tuturor școlilor din cerc, s-a îndreptat această lume la școala din centrul comunei Câmpurile.

De aici s-au îndreptat, într-o ordine stabilită după un plan, toți la bisericuța de lemn din cătuna Gura Văii, unde e mormântul lui Ion Roată, la vreo 4 km depărtare de școala din centru comunei. Vremea era favorabilă. Tot drumul acesta era plin de lume. Cătuna Gura Văii a avut ocazia atunci să fie vizitată de 5.000 oameni, fiind pline toate drumurile, toate curțile, toate casele, curtea bisericii și biserica și dealul din partea de răsărit era acoperit cu o mare de capete, care priveau spre biserică ca de pe un amfiteatru.

⁶⁹ Gheorghe I. Vâlcu, *op. cit.*, p. 102.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 103.

Serviciul divin s-a slujit de 7 preoți, atât în biserică cât și la mormântul lui Ion Roată. În biserică, în timpul cuvântării ținută de învățătorul din Vizantea despre Ion Roată, s-a fixat în perete o placă de marmoră cu inscripția: „Lui moș Ion Roată, care ne-a arătat calea mântuirii din nevoi. Țăranii din Vizantea”. (Era plătită din banii strânși în Vizantea de învăț(ătorul) Nec(ulai) Răileanu, printr-o listă de subscripție). După terminarea slujbei în biserică, s-a oficiat de aceeași cucernici preoți un parastas la mormântul lui moș Ion Roată. Chiar în timpul slujbei la mormânt s-a instalat o frumoasă cruce de marmoră pe un soclu de piatră (construit de mai înainte) cu inscripția: „Aici odihnește moș Ion Roată depuși în divanurile Ad - hoc de la Iași din 1857, încetat din viață în etate de 80 ani, în anul 1882 Ianuarie 22. Țăranii din Câmpuri”.

La mormânt s-au ținut cuvântări de preamărirea lui moș Ion Roată de subsemnatul, un preot, încă 2 învățători și administratorul plășii. După amiază s-a ținut ședința cercului cultural la școala din centru, unde s-a vorbit de învățători și conferențiarilor cercurilor culturale. Dl. I. Ciocârlan despre Unire, bărbații mari ai Unirii, Cuza Vodă și moș Ion Roată. Seara teatru școlar: elevii școlii au jucat piesa „Moș Ion Roată”, întocmită (nu-mi amintesc de cine), pe baza celor două povestiri ale lui Creangă.

A urmat bal, din fondul căruia și din subscripții, s-a achitat suma cheltuită cu micul monument de la mormântul lui I. Roată, s-a făcut, din rest un grilaj de fier cu temelia de piatră și un rest s-a depus la banca populară din localitate pentru constituirea unui fond „Pentru construirea unui monument lui moș Ion Roată” în comună, care fond s-a mai mărit de atunci.

Crucea de marmură, grilajul de la mormânt și placa de marmură din biserică, ca și biserica, au scăpat neatinse de furia războiului, deși au fost sub ocupația inamică.

Afară de ad(ministra)torul de plasă, oficialitatea din județ nu s-a mișcat.

În 1912 s-a înființat în comuna Câmpurile cooperativa de brutărie „Ion Roată”, a cărei avere a fost cu desăvârșire distrusă, în

timpul războiului. Cu fondurile primite din despăgubirile de războiu, a fuzionat cu o nouă cooperativă de consum, înființată după război”⁷¹.

În aceeași zi, țărani din Vizantea au pus o placă comemorativă pe care sunt scrise: „*Spre veșnică pomenire lui Moș Ion Roată căci ne-a arătat calea mântuirii din nevoi. Țărani din Vizantea, 24 ianuar 1909*”⁷² (placa se află în interiorul Bisericii cimitirului din satul Gura Văii).

Pentru învățătorul Gheorghe I. Vâlcu, fostul deputat pontaș a fost un om „*inteligent, cinstit, bun sfătuitor al țăranilor, hotărât, îndrăzneț, ironic, mândru, drept, spunea omului verde-n față, lipsit de lăcomie, iubitor de țară și neam, neîncredător în oamenii din pătura de sus, gata de sacrificii pentru atingerea unui scop pentru binele tuturor, gata de orice sacrificiu pentru drepturile țărănești, fără cultură, dar înțelegător al multor cestiuni care frământau societatea în timpul său*”⁷³.

Prin Referatul nr. 12.126 din 28 septembrie 1929, secretarul general al Primăriei Focșani, Ioan Romanoai⁷⁴ a propus Consiliului

⁷¹ *Ibidem*, p. 103 – 105.

⁷² *Drumuri spre Vrancea. Însemnări dintr'o excursie*, Tipografia „Cultura”, Focșani, 1939, nota 20, p. 20.

⁷³ Gheorghe I. Vâlcu, *op. cit.*, p. 106.

⁷⁴ **Ioan Romanoai** (25 iulie 1885 – noiembrie 1978). În februarie 1904 s-a angajat la Primăria Orașului Focșani ca funcționar. A ocupat diverse funcții: copist clasa a III-a, ajutor registrator – arhivar (1905), arhivar (1911), registrator (1913), șef de birou și ajutor de secretar (1919), secretar general (1923) și secretar (1925 – 1939). A avut o substanțială contribuție la reorganizarea Arhivei Primăriei Focșani în 1922. În decembrie același an, a fost decorat cu „*Crucea Serviciului Credincios*” clasa I. După pensionare (1939) a revenit în activitate, ocupând în perioada 1951 – 1955, funcția de arhivist - șef la Secțiunea Regională a Arhivelor Statului Putna. Savantul chimist Gheorghe Gh. Longinescu l-a caracterizat ca fiind un adevărat „*Sincai al Focșanilor*” (Vezi detalii în Ionuț Iliescu, *Ioan Romanoai (1885 – 1978)*, în *Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 365 – 374).

Comunal schimbarea denumirii unor străzi, solicitând să li se dea numele unor personalități politice și culturale din istoria națională.

Printre ele era și numele lui Ioan Roată „*un bărbat ager la minte, demn și hotărât prin atitudinea lui*”. Referatul menționat a mai fost discutat și în ședințele Consiliului Comunal Focșani din 3 octombrie 1929 și 17 septembrie 1930. S-a aprobat ca numele lui Ioan Roată să fie dat străzii noi din prelungirea străzii Cotești până în strada Cetatea Crăciuna paralel cu strada Vilcele ⁷⁵.

În anul 1931, urma să se desfășoare la Focșani Congresul Ligii Culturale, sub președinția primului – ministru Nicolae Iorga, care era și președintele Ligii Culturale.

Ioan Romanoai împreună cu profesorul Nicolae Al. Rădulescu a luat inițiativa înființării la Focșani a unui Muzeu Regional. El a reușit să strângă un număr de 35 tablouri, planuri, fotografii de monumente și acte istorice din Focșani și județ, între ele fiind și casa în care s-a născut Ioan Roată la Câmpuri și în care a locuit până în anul 1863, casa în care a murit în satul Gura Văii la 20 februarie 1882 (casă care nu mai există din vara anului 1956) ⁷⁶ și tabloul fotografic „*Deputații țărani în Divanul ad – hoc al Moldovei*”.

Dorind ca în Muzeul Regional să fie așezat și un tablou cu figura neuitatului Ioan Roată, secretarul general al Primăriei Focșani s-a deplasat la București și a discutat cu Ana Vintilă Rosetti - născută la Strassbourg -, de la care a aflat că tabloul ce reprezenta pe deputații țărănimii în Divanul ad – hoc al Moldovei și Munteniei din anul 1857 – tablou pe care Mihail Kogălniceanu îl dăruise lui C. A. Rosetti cu inscripția „*Temelia Casei*” -, fusese dat de fiul ei, Dinu, directorului Poenaru de la Academia Română. Ioan romanoai a găsit tabloul și a obținut o fotocopie în mărime de 23 x 17 cm ⁷⁷.

⁷⁵ Arhiva Muzeului Vrancei (în continuare se va cita: A. M. Vn.), fond Ioan Romanoai, nr. inv. 22.332, f. 344.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 347.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 345.

În vederea realizării unui portret în ulei care să-l reprezinte pe Ioan Roată, Aurel Sava i-a recomandat lui Ioan Romanoai pe scriitorul și pictorul Gheorghe Talaz ⁷⁸ din București, membru al Sindicatelor Artelor Plastice din Capitală, care a și executat lucrarea plastică a luptătorului unionist ⁷⁹.

În anul 1933, în satul Gura Văii, s-a constituit un Comitet care să strângă sumele necesare pentru punerea unei pietre comemorative și a unui grilaj de fier la mormântul lui Ioan Roată. Direcția Ocrotirilor din cadrul Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale a comunicat Prefecturii Putna, la 13 noiembrie 1933, că a autorizat Comitetul din Gura Văii să strângă *„sumele necesare prin 500 (cinci sute) liste de subscripție care vor circula în cuprinsul întregii țări până la 15 Mai 1934. Listele se vor viza de un delegat al Prefecturii Județului Putna. La expirarea termenului acordat listele se vor aduce la acea Prefectură, unde se va încheia procesul verbal de rezultatul bănesc obținut, după care o copie se va înainta acestui Minister”* ⁸⁰.

⁷⁸ **Gheorghe Talaz** (pseudonimul lui George Antonescu). S-a născut la 18 octombrie 1890 în comuna Toporăști din fostul județ Vaslui. Vine în București în 1912, unde îl cunoaște pe criticul Mihail Dragomirescu care, după ce i-a citit încercările poetice l-a invitat să locuiască la el și i-a îndrumat și formația culturală. A debutat la revista „*Flacăra*” în 1916. O perioadă a fost ajutat financiar de Constantin Mille și George Coșbuc. A fost admis la Școala de Arte Frumoase unde a avut printre profesori pe George Demetrescu Mirea. Prima expoziție personală de pictură (1924) a avut succes și a fost urmată de altele, ultima datând din 1968. A cultivat o poezie meditativă, a cărei putere de sugestie este atenuată de explicarea excesivă a semnificațiilor: „*Flori de lut*” (1920), „*Râsul apei*” (1923), „*Soare*” (1926), „*Armonii în zori*” (1961), „*Treptele împlinirii*” (1967), „*Poezii*” – volum antologic (1968). Membru al Societății Scriitorilor Români (1920), care îl va premia în 1923 și în 1929. A colaborat la periodicele „*Flacăra*”, „*Univesul literar*”, „*Gândirea*”, „*Azi*”, „*Familia*”, „*Orizont*” etc. A decedat la 2 martie 1973, în București (*Dicționar Enciclopedic Român*, vol. IV, Q – Z, Editura Politică, București, 1966, p. 602).

⁷⁹ A. M. Vn., fond Ion Romanoai, nr. inv. 22.332, f. 346.

⁸⁰ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. III / 1933, f. 53.

La rândul ei, Prefectura Putna comunica, la 17 noiembrie 1933, *convertul* Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale nr. 83.511, prin care Comitetul din Gura Văii era autorizat să strângă banii necesari pentru îngrijirea mormântului marelui consătean.

Nu numai consătenii i-au cinstit memoria. Pe o plachetă prinsă în peretele casei din satul Gura Văii, stăpânită în 1939 de Costache Năstase Roată (76 de ani, nepot de fiu al lui Ioan Roată) și de Sanda (69 de ani, soția sa) stă scris: „Aici a trăit și decedat moș Ioan Roată, reprezentantul jărănimii în Divanul ad – hoc 1857. – Noembrie 1806 – mart 1882. Spre aducere aminte din partea ... 1937, Bârsești – Putna, sept. 1937”⁸¹.

Amintirea lui Ioan Roată a continuat să fie vie în conștiința vrâncenilor. În numărul jubiliar 100, săptămânalul „Focșanii”, prin semnătura profesorului G. Dimitriu, insera articolul „Moș Ion Roată”, pe care, în pofida unor inadvertențe istorice făcute din dorința autorului de a prezenta un portret ideal al fostului deputat pontaș, îl redăm integral:

„Pe la jumătatea veacului al XVII-lea, răzășii din Câmpuri - vechea organizare răzășească din județul Putna - descindeau din patru bătrâni: Itul, Bogdan, Straoa și Lata, toți curgători din strămoșul Petre Rugină. Drăguțul, fiul lui Bogdan, a fost înaintașul Costineștilor. iar din curgătorii lui Lata, ajunși să se numească și Rotilești * s'a ridicat **Ion Roată**, cel mai tipic reprezentant al jărănimii localnice.

Ca atare, vechii dregători Costinești - fratele mai mare Alexandru, poate și cronicarul Miron - sunt băștinași din Câmpuri și legați prin înrudire cu Ion Roată.

Mai sus de comuna Câmpuri, ținând mereu pe apa Cremineșului, la **Gura Văii**, se află și căsuța bătrânească a lui moș Ion Roată, clădită în nobilul chip vrâncenesc, cu cerdacul înalt în

⁸¹ Drumuri spre Vrancea. ..., nota 19, p. 20.

* Aurel V. Sava, *Documente putnene*, vol. 1, Focșani, Editura „Cartea Putnei”, 1929, p. 16, 53.

față, stăpânită acum de Constantin Nicolae Roată, nepot de văr al lui moș Ion Roată.

Costache Năstase Roată, nepot de fiu al lui moș Ion Roată și Sanda, soția lui Costache Năstase Roată, stau alături, într'o casă mai simplă, înspre ulița satului. Dela Năstase Roată, fiul lui Ion Roată, au rămas în viață trei băieți și o fată: Costache, feciorul cel mai în vârstă, apoi Dumitru, cântărețul bisericii parohiei „Rotilești”, Vasile și Floarea, - fieștecare cu gospodăria, în satul Gura - Văii.

Mormântul lui moș Ion Roată, din cimitirul aceluiaș sat e bine îngrijit și are o cruce de piatră cu inscripția: << Aici odihnește moș Ion Roată, deputatul țărănesc în Divanul ad / hoc din anul 1857, decedat la 20 februar 1882, în etate de 76 de ani. Crucea s'a ridicat în anul 1909 de țărani din Câmpuri >>.

*La 27 mai 1912, fiul lui moș Ion Roată, Năstase Roată, luând parte la serbările dela Iași, cu prilejul desvelirei statuii lui Cuza - Vodă, - a povestit unui reporter câteva amintiri, legate de numele tatălui său *:*

<< În timpul când a început mișcarea pentru Unire, tatăl meu lucra în județul Putna pentru a strânge iscălituri dela toți acei cari sunt pentru Unire. Printre boierii cari nu puteau să sufere Unirea a fost și Alecu Balș, mare proprietar. Tatăl meu mi-a povestit că la un sfat la care a fost și Mihail Kogălniceanu cât și un arhiereu, după mai multă vorbă, tatăl meu întinsese lui Alecu Balș hârtia ca și el să iscălească pentru Unire. Balș însă nu a vrut și a spus:

- Cum pot eu iscăli această hârtie, când sunt proprietar a 80.000 de fâlci de pământ și când Cuza vrea să împartă pământul la țărani ?

La această vorbire, Mihail Kogălniceanu s'a supărat foarte tare și a răspuns:

- Nu e oare mai bine ca 80.000 de țărani să aibe câte o falce de pământ decât unul singur 80.000 ? >>.

Și mai departe:

* C. Tudor, *Trecutul vorbește*, în „I'remea”, nr. 733 / 22 ianuarie 1944.

<< După câte îmi amintesc eu, multe au mai avut de suferit țărani din partea boierilor. Nu erai sigur, de nimic, nici de lemnele pentru foc. Dacă nu le ascundeau în pod, veniau noaptea feciorii boierilor și ni le luau ... Tata întotdeauna îmi spunea că bine era pentru țară și mai ales pentru țărani, dacă boierii l-ar fi lăsat în pace pe Domnitorul Cuza ... >>.

Dar despre acest plin de demnitate moș Ion Roată, cunoscut mai mult din istorioarele lui Creangă, ne vorbește și Cezar Petrescu în ziarul „România”, a. II, nr. 275 și 388 din 6 martie și 30 iunie 1939.

*<< Deputat în Divanul ad - hoc ..., Ion Roată citește o jalbă înaintată Divanului *, în ziua de 9 noembrie 1857, cu semnătura deputaților țărani: Ion Roată, Simion Stanciu, Răducanu Sava, Dănilă Bălan, C. Ostahi, Toader Sin Pavel, Ion Olariu și Vasile Balaiș”, cerând dreptate în numele colectivității de atâtea ori amăgite >>.*

Întreaga plângere e o recapitulare a nevoilor țărănești din trecut, frumos concepută și stilizată.

<< Că până în ziua de azi, toate sarcinile cele mai grele numai asupra noastră au fost puse, și noi de niciunele bunuri ale țării nu ne-am îndulcit, iar alții fără să fie puși la nici o povară, de toată mana țării s'a bucurat; că noi biruri grele pe cap am plătit, oameni de oaste noi am dat; ispravnici, judecători, privighetori și jandarmi, numai noi am ținut; drumuri, poduri și șosele, numai noi am făcut, boierescuri, zile de meremet, numai noi am îndeplinit; clacă de voie și fără voie, numai noi am dat; la jidovul orândariu ca să ne sugă toată vлага, numai noi am fost osândiți; băutura scumpă și otrăvită, numai noi le-am purtat: că cel cu îndestularea peste hotare trecea, la adăpost se punea ... >>.

* În realitate, Ioan Roată nu știa să scrie și să citească. Anastasie Panu a fost cel care, în cadrul ședinței Adunării ad - hoc a Moldovei din ziua de 9 noiembrie 1857, a citit propunerile țărănimii clăcașe.

<< Când ne-am jăluit, când ne-am tânguit păsurile, când ne-am spus nevoile; ispravnicul ne-a bătut, vechilul ne-a bătut ...>>.

Mai departe formulează următoarele dorinți: << Vroim să scăpăm, să ne răscumpărăm robia în care suntem, să nu mai fim ai nimănui, să fim numai ai țării ... >>.

Glasurele aceste ridicate împotriva beilicurilor și robiei plugarilor * - mai mult în vederea libertății decât a bunului traiu, - rămase mult timp fără nici un răspuns, au început în cele din urmă, să fie ascultate ... ”⁸².

Împreună cu profesorul Ion Diaconu, cu Referatele nr. 34.697 din 22 august 1958 și nr. 39.145 din 26 septembrie 1958, adresate președintelui Sfatului Popular al Orașului Focșani, Ioan Romanoai a cerut a se interveni la Sfatul Popular al Regiunii Galați pentru a se înființa Casa Memorială „Ioan Roată” la Câmpuri⁸³.

Aflând că Ioan Romanoai are un material interesant despre viața și familia lui Ioan Roată, poetul și scriitorul Cicerone Teodorescu⁸⁴ împreună cu Virgil Calotescu⁸⁵ - regizor la Studioul

* N. Iorga, *Istoria Românilor*, vol. IX, București, 1988, p. 323 - 324.

⁸² G. Dimitriu, *Moș Ion Roată în Focșanii. Ziar independent de atitudine și informații*, Duminică 12 Martie 1944, Anul VI, Nr. 100, p. 3.

⁸³ A. M. Vn., fond Ioan Romanoai, nr. inv. 22.332, f. 313.

⁸⁴ **Cicerone Teodorescu** (9 februarie 1908 – 18 februarie 1974). Absolvent al Facultății de Litere și Filosofie. Profesor la mai multe licee și ziarist. După 1944 deține funcții înalte în Centrala Cărții, este vicepreședintele Uniunii Scriitorilor, redactor șef la „Viața românească”. Debutează în 1925 la „Universul literar”. Placheta de debut, „Cleștar” (1936), exprimă, într-o formă ermetică, sentimentul însingurării și al îndoielii. După 1944 a aderat la poezia militantă, inspirându-se din tradițiile de luptă ale ceferiștilor („Calea Griviței”, 1949; „Un cîntec din ulița noastră”, 1953) și din noile realități social – politice („Povestea Ioanei”, 1963, „Zburătorul de larg”, 1965). Poet avântat și energic, este totodată un cântăreț delicat al iubirii calme („Oameni și dragoste”, 1958; „De dragoste”, 1961), al sentimentului patern și al copilăriei („Întâmplarea din grădină”, 1952; „Făurari de frumusețe”, 1954 ș. a.). Reactualizând rondelul, l-a utilizat cu vervă în direcție satirică. Poemele sale se remarcă prin acuratețea lor formală. A cules folclor („Zvoare fermecate”, 19589. A tradus din Vladimir Maiakovski, Alexandr Tvardovski, 366

Cinematografic „*Alexandru Sahia*” – au sosit la Focșani, în ziua de 2 decembrie 1958.

Cei trei au făcut o vizită pensionarei Alexandrina Grigore Mărăscu, fostă învățătoare mulți ani în Câmpuri și al cărei bunic a fost primar în comună, contemporan cu Ioan Roată.

În dimineața zilei de 3 decembrie 1958, au plecat spre Câmpuri și s-au oprit la Mărășești. să-l viziteze și să discute cu pensionarul Gheorghe Vilcu, fost director al Școlii din Câmpuri în 1909. În Câmpuri, au filmat mormântul lui Roată din cimitirul Gura Văii și biserica construită din bârne în 1840⁸⁶, gospodăria nepotului Dumitru Năstase Roată și sediul Gospodăriei Agricole Colective „*Ion Roată*” – casă în care s-a sărbătorit logodna lui Barbu Ștefănescu Delavrancea cu Maria, fiica lui Alexandru și Lucreția Lupașcu.

La 5 decembrie, dimineața, cei trei au mai luat relații de la Alexandrina Mărăscu, după care cei veniți din București s-au îndreptat spre Capitală, unde au realizat un material dedicat figurii legendarului Ioan Roată⁸⁷.

Cu prilejul sărbătoririi Centenarului Unirii Principatelor, locuitorii comunei, cu sprijinul organelor locale de partid și de stat au transferat casa din satul Gura Văii în satul de reședință și au transformat-o în Casă Memorială: „*În cele două odăi mobilate modest se păstrează obiecte casnice folosite de familia lui Ion Roată, veșminte, păretare, mobilier, precum și diferite documente care relevă*

William Blake, Federico Garcia Lorca, Wladyslaw Broniewski ș. a. (*Dicționar Enciclopedic Român* ..., p. 655).

⁸⁵ **Virgil Calotescu** (1928 – 1991). Regizor român. Absolvent al Facultății de Istorie din cadrul Universității București. Dintre cele 50 de filme realizate s-au bucurat de un real succes la public: „*Subteranul*” (1967), „*Războiul domnițelor*” (1969), „*Eroii nu mor niciodată*” (1970), „*Necazurile Sfintei Fecioare*” (1972), „*Dragostea începe vineri*” (1973), „*Transfăgărășanul*” (1975), „*Mastodontul*” (1975), „*Ultima frontieră a morții*” (1979).

⁸⁶ A. M. Vn., fond Ioan Romanoai, nr. inv. 22.332, f. 312.

⁸⁷ *Ibidem*, f. 314 – 315.

*dârzenia acestui apărător al țăranilor, dorința de unire și dreptate socială a vrâncenilor”*⁸⁸.

Presă vremii a păstrat imaginea Casei Memoriale în primii ani ai existenței sale:

„Din inițiativa și sub îndrumarea Comitetului raional de partid Panciu s-a organizat în comuna Cîmpuri, de către Muzeul de istorie din Focșani, casa memorială în care a trăit aprigul luptător pentru cauza țăranimii în Divanul ad – hoc al Moldovei – Ion Roată.

În casa așezată într-o poziție pitorească din comuna Cîmpuri, veșnic în conflict cu boierii, Ion Roată și-a trăit amarul pînă la sfîrșitul vieții. Astăzi, aici datorită grijii organelor locale de partid și de stat, se află casa memorială.

Pășind în incinta casei vizitatorii fac cunoștință cu un interior vechi de casă țărănească de pe vremurile cînd clăcașii din Cîmpuri slugăreau pe pămînturile boierului dan Asanache și ale altora. Masa mică, patul, blidarul, soba etc. amintesc viața de mizerie a țăranilor în trecut.

În cea de-a doua cameră, sînt înfățișate diferite documente, fotografiile și texte care oglindesc aspecte din activitatea lui Moș Ion Roată ca deputat al țăranimii în Divanul ad – hoc. Jalba țăranilor, al cărei prim semnatar a fost Ion Roată și celelalte documente sînt pagini dureroase, în care se arată suferințele de veacuri ale țăranimii clăcașe, care se zbătea în ghearele celei mai crunte și mai nemiloase exploatare.

În contrast cu documentele care înfățișează situația grea a țăranilor în anii de atunci, se găsesc aici expuse realizările obținute de țăranii muncitori în anii puterii populare în comuna Cîmpuri.

*În această casă memorială, vor veni mulți oameni ai muncii să cunoască din trecutul și lupta lui Moș Ion Roată, să-și fixeze în memoria lor un episod din lupta țăranimii”*⁸⁹.

⁸⁸ I. M. Pușcă, *op. cit.*, p. 59.

⁸⁹ Victor Nămoșanu, *Casa memorială Moș Ion Roată din comuna Cîmpuri*, în „*Viața nouă*”, Anul XVIII, Nr. 5.342, Miercuri 7 Februarie 1962.

Prin Ordinul Ministerului Învățământului și Culturii nr. 6 din 9 ianuarie 1959 Școlii Generale din satul Câmpuri i s-a atribuit numele *Școala Generală Moș Ion Roată*, ca urmare a cererii câmpurenilor de a cinste - și pe această cale – pe cel ce a reprezentat țărănimea putneană în Divanul ad-hoc și a luptat pentru Unire. În Ordinul Ministerului se sublinia că prin aceasta se urmărește *„educarea tineretului școlar în spiritul dragostei față de înaintașii progresiști ai poporului nostru și respectului față de munca și creația acestor înaintași și pentru a contribui la întărirea sentimentului patriotic al elevilor”*⁹⁰.

În numai câțiva ani, Casa Memorială „Ioan Roată” și-a câștigat notorietate națională: *„La Câmpuri, o casă simplă țărănească, în care a locuit timp de mai mulți ani deputatul pontăș Ion Roată, a fost organizată muzeistic la 24 ianuarie 1962. Ion Roată este personajul cunoscut pentru activitatea sa în Divanul ad – hoc al Moldovei, din 1857, ce a militat pentru Unire și pentru îmbunătățirea vieții țăranilor.*

Expozițional este valorificat mobilierul țărănesc și o suită de obiecte gospodărești și personale ce au aparținut lui Ion Roată (1806 – 1882). Ele creează cadrul în care sunt prezentate diferite aspecte ale luptei pentru Unire, luptă ce a antrenat masele largi ale țăranilor. O galerie a celor ce au militat în rândul țăranilor pentru Unire întregeste imaginea amplelor activități politice de la mijlocul secolului trecut.

Printre cele mai interesante exponate se numără documentele ce priveau activitatea lui Ion Roată, ca membru al unei comisii de înproprietărire în timpul reformei inițiate de Alexandru Ioan Cuza.

Este reliefată setea țăranului român pentru libertate și dreptate. În acest sens, un loc important îl ocupă conflictele avute de Ion Roată ca unul din boierii locului, conflicte ce au făcut ca celebrul deputat clăcaș să-și părăsească satul în ultima parte a vieții.

⁹⁰ Mihai Adafini, *op. cit.* p. 106.

În aceste condiții. amenajarea muzeistică de la Câmpuri constituie o puternică mărturie a legăturii țăranului de pământul natal, evidențiindu-se unul din acei mulți ce au făurit istoria tuturor secolelor”⁹¹.

La organizarea expoziției de bază din 1962, Ioan Romanoai a donat un set de fotografii reprezentând familia lui Ioan Roată (reproduceri făcute de către Academia Română în ianuarie 1959), precum și reviste și ziare apărute la aniversarea Centenarului Unirii:

- Revista, „*Flacăra*” din 24 Ianuarie 1959 care insera articolul „*La Câmpuri în satul lui moș Ion Roată*”, semnat de Cicerone Teodorescu

Ziarul „*Scânteia*” din 20, 23, 24 și 25 Ianuarie 1959

- Ziarul „*România Liberă*” din 23, 24, 25 Ianuarie 1959

- „*Contemporanul*” din 23 ianuarie 1959

- „*Gazeta literară*” din 22 și 29 ianuarie 1959

- „*Milcovul*” din 14, 24 și 28 ianuarie 1959

- „*Agricultura nouă*” din 23 ianuarie 1959⁹².

Un vizitator dintr-un îndepărtat colț de țară nota în Cartea de Onoare „*un gând curat de recunoștință și venerație pentru unul din românii adevărași pentru care ideea de dreptate și cinste, dragoste de neam, au fost mai presus de orice*”⁹³.

Din punct de vedere administrativ, Casa Memorială „*Ioan Roată*” a fost subordonată Comitetului Județean de Cultură și Educație Socialistă Vrancea (până în 1990). Primăria Comunei Câmpuri, prin Decizia nr. 4 / 1 aprilie 1990, a transferat Casa Memorială din administrarea ei în cea a Complexului Muzeal al Județului Vrancea (azi Muzeul Vrancei).

În anul 2006, s-au efectuat lucrări de reparații ale Casei Memoriale și, concomitent, s-a lucrat la reorganizarea științifică,

⁹¹ Aristide Ștefănescu, *Ghidul muzeelor*, Editura Sport - Turism, București, 1984, p. 479 – 480.

⁹² A. M. Vn., fond Ioan Romanoai, nr. inv. 22.332, f. 348.

⁹³ Mihai Adafini, *op. cit.* p. 106.

reușindu-se redarea, cât mai aproape de epocă, a interiorului și atmosferei locuinței în care și-a trăit Ioan Roată ultimile decenii din viață. Completată cu mărturiile documentare a implicării sale în lucrările Adunării ad - hoc a Moldovei, în viața comunității locale, noua înfățișare expozițională redă țăranului Ioan Roată cuvenita trăsătură de om al timpului său. de reală personalitate istorică. Subliniem contribuția deosebită în această reușită muzeistică a prof. Lelia Pavel, prof. Maria Nica și prof. Dumitru Huțanu.

Casa Memorială „Moș Ioan Roată” din Câmpuri

Redeschiderea Casei Memoriale „Ioan Roată” a avut loc în ziua de 24 Ianuarie 2007, eveniment la care au participat: ing. Mircea Diaconu – vicepreședinte al Consiliului Județean Vrancea, prof. dr. Horia Dumitrescu – directorul Muzeului Vrancei și prof. Dumitru Huțanu⁹⁴. Oficialitățile comunale, în frunte cu primarul Dumitru Vlădescu și directorul Școlii Generale, prof. Ion Drăghici, au acordat toată atenția manifestării consacrate unui eveniment istoric de importanță națională în care se regăsea consăteanul lor Ioan Roată.

Elevii școlii din localitate au prezentat momentul „Moș Ioan Roată și Unirea”, după care localnicii și autoritățile s-au prins într-o Horă a Unirii. La mormântul lui Ioan Roată, a avut loc o slujbă de

⁹⁴ „Monitorul de Vrancea”, joi, 25 ianuarie 2007, p. 4.

pomenire, la 19 februarie împlinindu-se 125 de ani de la moartea acestuia ⁹⁵.

Evenimentul a fost prezentat pe larg în presa locală: *„Casa Memorială Ion Roată din localitatea Cîmpuri își va redeschide astăzi porțile pentru publicul larg. Astfel, conducerea Muzeului Vrancei va organiza cu ocazia împlinirii a 148 de ani de la Marea Unire a Principatelor Române din 24 ianuarie 1859, o manifestare tematică la casa unde se presupune că ar fi locuit Moș Ion Roată. Astfel, autoritățile locale din comuna Cîmpuri și reprezentanții Muzeului Vrancei vor fi gazdele acestui eveniment. „Măine (n. r. astăzi) la ora 12, vom redeschide oficial Casa Memorială Ion Roată din comuna Cîmpuri. Facem acest lucru în ziua în care serbăm Unirea Principatelor Române. La acest eveniment am colaborat cu oficialitățile comunei Cîmpuri care ne-au fost alături și ne-au sprijinit în acest scop”, a precizat Horia Dumitrescu, directorul Muzeului Vrancei”* ⁹⁶.

Și alte publicații vrâncene au înserat articole dedicate acestui eveniment: *„De ieri, Casa Memorială „Moș Ion Roată” din comuna Cîmpuri a fost redeschisă pentru vizitatori. La orele prînzului, în prezența directorului Muzeului Vrancei, dr. Horia Dumitrescu, a vicepreședintelui C.J Vrancea, Mircea Diaconu, a autorităților locale și a elevilor de la Școala Cîmpuri, casa moșului ajuns deputat în Divanul ad – hoc al Moldovei a reintrat, oficial, în circuitul muzeistic național. Manifestarea s-a deschis cu un moment artistic, realizat de elevii școlii din Cîmpuri și cu evocarea personalității celui mai cunoscut personaj din localitate – Ion Roată, urmat de o slujbă de pomenire, la mormîntul moșului, de la cimitirul din satul Gura Văii. De la directorul Muzeului Vrancei am aflat că s-au efectuat lucrări de consolidare a imobilului, s-au refăcut șindrila, lutăria, s-au montat gratii și chiar un sistem de alarmă. „Avem în lucru și un pliant al*

⁹⁵ Ibidem.

⁹⁶ Iulia Crețu, *Se redeschide Casa Memorială Ion Roată*, în „Corect”, Miercuri, 24 Ianuarie 2007, p. 9.

Casei Memoriale, pe care-l vom tipări în acest an, în care se împlinesc 125 de ani de la moartea lui Moș Ioan Roată”, ne-a mai spus dr. Horia Dumitrescu. Casa – muzeu a fost inaugurată la 24 ianuarie 1959, inițial în satul Gura Văii, când s-a aniversat un secol de la Unire. Astăzi, imobilul se găsește pe DN 2D, în localitatea Cîmpuri și este deschis de marți pînă duminică inclusiv. Imobilul reconstituie atmosfera epocii din timpul Unirii și oferă contemporanilor o lecție de istorie originală, prin documentele și materialele expuse. Taxa de intrare în casa lui Moș Ion Roată este de 1 leu”⁹⁷.

Prin simplitatea și expresivitatea liniilor sale arhitectonice, de locuință monocelulară, tipică satului vrâncean de la jumătatea secolului al XIX-lea, cu intimitatea și acuratețea spațiului interior, vizitatorul are, pentru câteva clipe, sentimentul că Ioan Roată trăiește, este plecat undeva, în sat și se bucură de prilejul oferit de a dialoga cu mărturiile.

Privește și citește documentele expuse, din loc în loc, de parcă Ioan Roată le-a așezat ca aducere aminte. Înțelege acum de ce a intrat în legendă și de ce imaginea lui a străbătut veacurile. Înțelege că Ioan Roată, pontașul cu mintea ageră și cu dreapta-i judecată a faptelor, a fost un om al timpurilor sale, cărora le-a deslușit mersul, semnificația evenimentelor petrecute și s-a implicat în desfășurarea lor.

Ioan Roată „a înțeles vremea și mersul ei, a înțeles oamenii și interesele lor politice, i-a intuit în ce aveau ei bun și s-a opus celor care puneau o frână la roata istoriei”⁹⁸.

La rândul său, cel ce pășește pragul Casei Memoriale înțelege de ce Ioan Roată a rămas în memoria generațiilor și în cartea de căpătâi a neamului – Istoria, ilustrând imaginea țaranului român, idealurile acestuia, legătura sa ancestrală cu pământul pe care s-a

⁹⁷ Silvia Vrînceanu, Valentin Muscă, *S-a redeschis Casa Memorială „Moș Ion Roată”*, în „Ziarul de Vrancea”, Joi, 25 ianuarie 2007, p. 6.

⁹⁸ Dumitru Huțanu. *op. cit.*, p. 15.

născut. Părăsește, apoi, Casa Memorială, cu sentimentul că a mai parcurs o pagină de istorie.

Mărturisindu-și impresiile în Cartea de Onoare, un vizitator din Orăștie scria cu emoție *„Moș Ion Roată – Horea Vrancei – sufletul țărânimii române în Divanul Ad-hoc al Moldovei, luptătorul înflăcărat și neînduplecat pentru Unire, închinare din partea unui strănepot al lui Decebal, nepot al lui Horea și Iancu”*⁹⁹.

Prin doar câteva cuvinte, trasează astfel un arc peste timp și spațiu românesc, așezându-l pe Ioan Roată la locul cuvenit pe bolta înstelată a Istoriei Neamului Românesc. Către strălucirea lui își vor îndrepta privirea, într-o firească continuitate a dăinuirii, cu certitudine, și generațiile viitoare.

⁹⁹ Mihai Adafini, *op. cit.* p. 106.